

Osnovna obeležja borbenih dejstava u vlastitoj pozadini

Pukovnik mr MILISAV SEKULIĆ

Izraz *vlastita pozadina* obično se upotrebljava za identifikaciju prostora na jedinstvenom jugoslovenskom ratištu koji je izvan zahvata fronta i privremeno zaposednute teritorije. Reč je o sintagmi koja naglašavanjem reči *vlastita* označava teritoriju koja po svim parametrima pripada oružanim snagama SFRJ i na kojoj funkcioniše socijalistički samoupravni društveno-ekonomski i politički sistem.

Na tom prostoru dominiraće dejstva protiv vazdušnih i pomorskih desanata agresora, protivdiverzantska dejstva, razbijanje ubačenih i specijalizovanih terorističkih grupa, i dr. Nekada će to biti samostalne borbe i bojevi, a često i elementi široko zamišljenih i sinhronizovanih operacija sa snagama na frontu.

U izvođenju borbenih dejstava u vlastitoj pozadini angažuju se sve jedinice Jugoslovenske narodne armije i Teritorijalne odbrane koje nisu predviđene za dejstva na frontu, ali i svi drugi subjekti i snage sistema opštenarodne odbrane. Dejstva u vlastitoj pozadini mogu otpočeti pre početka operacija na frontu, a mogu se izvoditi ili u neposrednom sadejstvu sa snagama u zahvatu fronta ili nezavisno od njih.

U do sada objavljivanim tekstovima o oružanoj borbi i teoriji ratne veštine izraz *vlastita pozadina* upotrebljavan je obično za identifikaciju prostora na jedinstvenom jugoslovenskom ratištu koji je izvan zahvata fronta i privremeno zaposednute teritorije. Reč je, očigledno, o sintagmi uslovnog značenja, koja je uvedena u kategorijalni aparat teorije strategije, operatike i taktike kao pomoćno sredstvo za bliže i preciznije određenje dela ratišta koji ne pripada ni frontu ni privremeno zaposednutoj teritoriji (PZT). Atributom »vlastita« označava se, u suštini, ono što je bitno – to je teritorija koja po svim parametrima pripada oružanim snagama SFRJ i na kojoj funkcioniše (uz manja ili veća odstupanja) naš socijalistički samoupravni društveno-ekonomski i politički sistem. To je, u stvari, i njena *diferentia specifica* u odnosu na druge dve kategorije – front i privremeno zaposednutu teritoriju, čime ne isključujemo postojanje drugih razlika.

Izraz *vlastita pozadina* ima široku primenu i u svim doktrinarnim dokumentima, počev od Strategije oružane borbe do uputstava za borbenu upotrebu pojedinih vidova, rodova i kategorija jedinica. Svuda se operiše istim kategorijalnim aparatom – front, privremeno zaposednuta teritorija i vlastita pozadina, ali se pri tome ne utvrđuju bitni konstitutivni elementi nijednog pojma ponaosob. Tako izvedena podela očigledno je uslovna i u mnogim odrednicama nekoherentna. Ako je jugoslovensko ratište jedinstveno, a ono to jeste, i ako se na njemu sva borbena dejstva izvode u uskoj međusobnoj zavisnosti (što je jedan od osnovnih principa ratne veštine), onda bi bilo logično da se i za sve tri kategorije upotrebljava jedinstven osnovni termin. To može biti *prostor*, *teritorija*, i sl., pri čemu treba voditi računa o elementarnom pravilu da iskaz odgovora suštini koja se njime želi izraziti. Time bi se izbegla upotreba nepotpunih odrednica, kao što su front i vlastita pozadina; front, naime, postoji i na PZT i u vlastitoj pozadini, isto kao što i vlastita pozadina postoji i na PZT i na frontu.

OBELEŽJA BORBENIH DEJSTAVA U VLASTITOJ POZADINI

Dimenzije vlastite pozadine zavise od brojnih činilaca: vrste agresije na SFRJ, perioda rata, od sveukupnog i parcijalnog odnosa snaga na ratištu u celini i pojedinim njegovim segmentima, veličine fronta i privremeno zaposednute teritorije, konkretne situacije na bojištu, i dr. Strategija oružane borbe, kao osnovni doktrinarni dokument, utvrđuje sledeće bitne stavove za dejstva u vlastitoj pozadini: (1) borbena dejstva na celom jugoslovenskom ratištu biće uvek međusobno zavisna i usklađena, što znači da će operacije, bojevi i borbe u zahvatu fronta, na PZT i u vlastitoj pozadini u svim fazama i etapama rata činiti jedinstvenu, integralnu celinu, čak i u uslovima najšire disperzije snaga i decentralizacije komandovanja; (2) uspeh borbenih dejstava na frontu (u zahvatu fronta) moguće je očekivati jedino ako se uporedo s njima izvode i efikasna dejstva protiv vazdušnih desanata agresora, uz istovremenu snažnu protivvazdušnu odbranu teritorije u našoj pozadini; (3) borbena dejstva u vlastitoj pozadini moraju osigurati prostor i operativne uslove za uspešno izvođenje operacija na

frontu, a da bi se to realizovalo – neophodno je njihovo maksimalno sinhronizovanje i usklađivanje; (4) borbena dejstva za gradove i veća naseljena mesta čine sastavni deo odbrambenih i napadnih operacija na frontu i sistema protivdesantne borbe u vlastitoj pozadini. Veća naseljena mesta i gradovi u našoj pozadini, uključujući aerodrome i luke, odsudno se brane i u slučaju okruženja od agresorovog desanta; (5) operacije i bojevi protiv većih desanata u vlastitoj pozadini imaju gotovo uvek operativni, a ponekad i strateški značaj, pogotovu kada su snage agresora u ofanzivi i kada je težište oružane borbe na frontu; (6) napad na vazdušne i pomorske desante agresora osnovni je vid protivdesantne borbe na frontu, PZT i u vlastitoj pozadini; (7) napadna borbena dejstva čine osnovni vid i oblik delovanja naših snaga u vlastitoj pozadini, ali to ne isključuje i povremena odbrambena dejstva, naročito u razmerama taktike. Dominirajuća dejstva protiv vazdušnih i pomorskih desanata agresora, zatim protiverzantska dejstva svih razmera, razbijanje ubačenih i specijalizovanih terorističkih grupa i jedinica, i dr. Nekada će to biti samostalne borbe i bojevi, a često i elementi široko zamišljenih i sinhronizovanih operacija sa snagama na frontu.

Kada je reč o osnovnim sadržajima oružane borbe u vlastitoj pozadini, očigledno je da će preovladavati protivvazdušna, protivdesantna, protiverzantska i protiteroristička dejstva.

*

Razmatrajući moguće načine ugrožavanje teritorije naše pozadine, uočavamo više činjenica koje mogu bitno uticati na obeležja borbenih dejstava. Pre svega, treba imati u vidu da – zahvaljujući dostignutom razvoju savremenih borbenih sredstava i opreme – praktično svaki deo jugoslovenskog ratišta, a to znači i sva naša pozadina, mogu biti neprekidno osmatrani, izviđani i »pokriveni« vatrenim udarima avijacije, te raketnih i artiljerijskih sistema. Agresija na SFRJ može započeti i iz dubine naše teritorije, istovremeno sa borbenim dejstvima od granice ili bez njih. Kao što je već mnogo puta rečeno, doktrina sukoba niskog intenziteta pruža široke mogućnosti agresoru da u dužem vremenskom periodu iscrpljuje i slabi odbrambenu moć zemlje – kako pre agresije, tako i posle njenog otpočinja-

nja. U početnom periodu rata uloga borbenih dejstava u našoj pozadini može imati čak i primarno značenje.

S tim u vezi, želimo upozoriti na nekoliko činjenica.

1. Jedna od značajnih karakteristika savremenih borbenih dejstava jeste mogućnost njihovog istovremenog izvođenja na celoj dubini teritorije zaraćenih strana. Mogućnosti potencijalnog agresora na SFRJ treba uvek posmatrati iz tog ugla: za takva dejstva je opremljen adekvatnim naoružanjem i ratnom tehnikom, a raspolaže i posebno organizovanim i obučanim sastavima čija je osnovna namena izvođenje borbenih dejstava na velikim dubinama.

2. Borbena dejstva na teritoriji naše pozadine mogu predstavljati početak agresije ili njenu početnu etapu. U kasnijim fazama, međutim, izводиće se u tesnoj vezi sa borbenim dejstvima na frontu i privremeno zaposednutoj teritoriji.

3. Strategijski i operativni ciljevi agresora svodiće se, najverovatnije, na pokušaje ovladavanja (zauzimanja) važnijih (značajnijih) regija i velikih gradova. Tome će biti podređena i diverzantsko-teroristička dejstva agresora: ovladavanje važnim objektima, privrednim i drugim centrima; napadi na komandna mesta; uništenje ili oštećenje vojnih objekata, infrastrukture, telekomunikacija, i slično.

4. Borbena dejstva agresora u našoj pozadini karakterisaće se tajnošću, dugim pripremama, iznenadnim i neočekivanim počinjanjem, velikom brzinom dejstava, traženjem oslonca na snage »iznutra«, primenom represalija, i dr.

5. Na intenzitet borbenih dejstava agresora bitno će uticati i kvalitet jedinica koje bude angažovao. To će najverovatnije biti vazdušno-desantne jedinice (padobranske, helikopterske), zatim posebne snage za diverzantska i teroristička dejstva, avijacija, artiljerijsko-raketna oruđa velikog dometa, preciznosti i razorne moći. Sve su to, po pravilu, vrhunski obučene i opremljene jedinice podržane najsavremenijim naoružanjem i opremom. Njihova snaga je, pre svega, u visokom stepenu integracije rodova i vidova u združene sastave, koji su organizacijski tako ustrojeni da se mogu prilagoditi najtežim uslovima izvođenja borbenih dejstava. Mnoge od njih već u miru imaju viši nivo borbene gotovosti, kvalitetniji vojnički i starešinski kadar, i viši stepen obučenosti i pripremljenosti za izvođenje borbenih dejstava.

DEJSTVA NAŠIH SNAGA

U izvođenju borbenih dejstava u vlastitoj pozadini angažuju se sve jedinice JNA i TO koje nisu predviđene za dejstva na frontu, a uz njih i svi drugi činioци sistema opštenarodne odbrane. To je temeljni doktrinarni stav iz kojeg se izvode sva kasnija konkretna rešenja. S njim u vezi su i dva druga doktrinarna opredeljenja: prvo, da dejstva u vlastitoj pozadini mogu otpočeti pre otpočinjanja operacija na frontu, i drugo, da se mogu izvoditi ili u neposrednom sadejstvu sa snagama u zahvatu fronta ili nezavisno od njih.

1. Borbena dejstva naših snaga u vlastitoj pozadini moraju biti brza i izrazito ofanzivna. Time se dobija bitka za vreme, što je jedan od osnovnih doktrinarnih postulata na kojima se zasniva celokupni sistem dejstava jedinica JNA i TO na tom delu ratišta.

2. Snage Teritorijalne odbrane predviđene za dejstva u vlastitoj pozadini angažovaće se, u prvom redu, za borbenu kontrolu teritorije i zaštitu organa vlasti i rukovodstava, obezbeđenje privrednih, saobraćajnih i drugih instalacija i objekata, obezbeđenje sistema veza, kulturnih i istorijskih spomenika i objekata, kao i za oružanu borbu sa ubačenim diverzantskim, terorističkim i drugim snagama neprijatelja. U izvršavanju navedenih zadataka jedinicama Teritorijalne odbrane sadejstvuju i jedinice milicije, ali i druge snage ONO i DSZ na određenoj teritoriji. To znači da će borbena dejstva u pozadini imati različita obeležja i dimenzije, ali će njihov sveukupni efekat imati ne samo operativne, već i strategijske razmere i značaj.

3. Uporedo sa dejstvima jedinica Teritorijalne odbrane, najširu primenu imaće i ostali oblici borbe i opštenarodnog otpora. Njihovo će angažovanje i delovanje biti praktično bez ograničenja, što znači da treba očekivati masovno učešće, visok stepen organizovanosti i maksimalnu usklađenost svih mera i aktivnosti sa borbenim dejstvima oružanih snaga. Subjekti opštenarodne odbrane angažovaće se, u prvom redu, na uređenju i pripremi zona borbenih dejstava, materijalnom i zdravstvenom obezbeđenju jedinica JNA i TO, prikupljanju podataka, popuni jedinica ljudstvom, izvršavanju zadataka čija realizacija može doprineti uspehu borbenih dejstava, i dr.

4. Od operacija koje će izvoditi u vlastitoj pozadini najveći značaj i, verovatno, najkrupnije razmere imaće operacije protiv vazдушnih i pomorskih desanata agresora, i operacije za odbranu gradova. U njihovom planiranju i izvođenju redovno će učestvovati i jedinice JNA i TO, ali i sve druge snage ONO koje se nađu u zoni operacije. Uspeh u suprotstavljanju dejstvima agresora bitno će zavisiti od efikasnosti organizacije rukovođenja i komandovanja, ali se nikada ne sme izgubiti iz vida ni izuzetan značaj koji u svemu tome ima objedinjavanje dejstava jedinica oružanih snaga i drugih snaga opštenarodne odbrane.

Umesto zaključka

Ukazujući na neka otvorena pitanja i teorijsko-doktrinarnu nepreciznosti koje egzistiraju u našim normativnim dokumentima, želeli smo skrenuti pažnju na onaj segment teorije ratne veštine koji je relativno najmanje istražen i o kojem se najmanje pisalo. To je područje borbenih dejstava u vlastitoj pozadini.

Svesno smo se opredelili samo za manji deo teorijsko-doktrinarnih problema o kojima još uvek postoje mnoge neusaglašenosti, pri čemu ne treba apstrahovati ni pitanje koje je u uvodu postavljeno: da li ostati i dalje pri sintagmi »vlastita pozadina« ili je zameniti logički funkcionalnijim izrazom. Smatramo da se treba opredeliti za novi, adekvatniji izraz.

S U M M A R Y

BASIC CHARACTERISTICS OF COMBAT OPERATIONS IN OWN REAR AREAS

The expression *own rear areas* we usually use to identify areas in the Yugoslav theatre of war that are outside the front zone and the part or parts of our territory temporarily taken by the aggressor. The accent placed on the word *own* denotes territory which by all parametres belongs to the armed forces of SFRY and in which our socialistic self-management based social-economic and political system continues to function.

Dimensions of own rear depend: the kind of aggression launched against SFRY, period of war, overall and partial ratio of forces in the entire theatre of war and its segments, length of front and dimensions of part or parts of national territory temporarily taken by the aggressor, situation in theatres of operations, and the like. In own rear areas would be carried out combat operations against the enemy airborne and/or amphibious landed forces, anti-sa-

botage operations, destruction of infiltrated specialized combat sabotage forces, etc. In some instances these would be independently fought combat or battles, while frequently also elements of widely conceived operations synchronized with combat operations carried out by forces along the front.

In combat operations in our own rear would be engaged all those units of the YPA and Territorial Defence that would not be earmarked for frontal operations, also all the other elements of the total national defence system. Combat operations in our own rear can commence even before the launching of frontal operations by the aggressor, and can be carried out either in close cooperation with our forces along the front or independently.

R É S U M É

LES PRINCIPAUX CARACTERES DES ACTIONS DE COMBAT DANS SES PROPRES ARRIERES

Ce terme d'*arrières propres* est généralement utilisé pour désigner la zone du théâtre de guerre yougoslave pris dans son ensemble qui n'est pas affectée par le front et hors du territoire provisoirement occupé. Il s'agit de syntagme par lequel, l'accent étant mis sur *propres*, on désigne le territoire qui par tous ses paramètres appartient aux forces armées yougoslaves et sur lequel fonctionne le système socio-économique et politique socialiste d'autogestion de la RSFY.

Quant aux dimensions des arrières propres, elles sont déterminées par: le type d'agression contre la RSFY, le stade de la guerre, le rapport de forces compris en totalité et partiellement sur le théâtre de guerre dans son ensemble et dans ses segments, l'ampleur du front et les dimensions des territoires provisoirement occupés, la situation concrète sur le champ de bataille, etc. Dans cette zone les actions dominantes à engager sont celles contre les descentes aérienne et navale de l'agresseur, contre les actions de subversion, pour anéantir les commandos de terroristes et spécialisés en incursion, etc. Des fois il s'agira de combats et de batailles séparés, mais souvent ces actions seront les éléments des opérations largement conçues et synchronisées avec les forces affectées au front.

Pour la conduite des actions de combat dans les arrières propres sont engagées toutes les unités de l'APY et de la Défense territoriale qui ne sont pas prévues pour être affectées au front, mais aussi bien tous les autres facteurs du système de défense populaire généralisée. Les actions dans les arrières propres peuvent être déclenchées avant le début des opérations au front, et elles peuvent être menées aussi soit en coordination immédiate avec les forces affectées au front soit indépendamment de ces dernières.

Р Е З Ю М Е

ОСНОВНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ БОЕВЫХ ДЕЙСТВИЙ В СОБСТВЕННОМ ТЫЛУ

Выражение *собственный тыл* обычно используется для опознавания пространства на едином югославском театре войны, которое находится вне полосы фронта и временно занятой территории. Речь идет о синтагме, которая

акцентированием слова *собственный* обозначает территорию, принадлежащую по своим параметрам вооруженным силам СФРЮ и на которой функционируют социалистическая общественно-политическая и политическая системы, основанные на самоуправлении. Размеры собственного тыла зависят от: вида агрессии против СФРЮ, периода войны, от общего и частного соотношения сил на театре войны в целом и в отдельных его сегментах, размеров фронта и временно занятой территории, конкретной ситуации на ТВД и др. На этом пространстве преобладающими будут действия против воздушных и морских десантов агрессора, противодиверсионные действия, уничтожение брошенных и специализированных террористических групп и др. Иногда это будут самостоятельные бои и сражения, а зачастую и элементы широко задуманных и синхронизированных операций со силами на фронте. К проведению боевых действий в собственном тылу привлекаются все части и подразделения ЮНА и Территориальной обороны, непредусмотренные для действий на фронте, но и все другие факторы системы всенародной обороны. Действия в собственном тылу могут начинаться до начала операций на фронте, а могут проводиться или в тесном взаимодействии со силами в полосе фронта или независимо по отношению к ним.